

VEČERNI LIST

Posamezna številka 16 vln.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 16 vln.

Cene po pošti:

za celo leto . K 48—

za pol leta . K 28—

za četrt leta . K 18—

za 1 mesec . K 3-50

Za Ljubljano mesečno 3 K

Uredništvo in uprava:

Ropitarjeva ulica št. 6

Uredn. telefon št. 50

Wilson in reško vprašanje.

LDU, Pariz, 23. sept. (ČTU.) Ameriška delegacija na mirovni konferenci izjavlja, da predsednik Wilson izključuje vsakršen nov kompromis v reškem vprašanju, razen ako se reško pristanišče podredi zvezi narodov. Tudi Anglija in Francija najbrže ne bosta odnehali niti za las, ako se ne za- jamči mednarodni značaj reške luke. Ameriška mirovna delegacija se boji,

da bo Jugoslavija nastopila z orožjem, ako bi D'Annunzio izvršil svojo grožnjo, da požene v zrak reško pristanišče. Na ta način bi nastal položaj, iz katerega bi se utegnila razviti nova balkanska vojna. Končno izjavlja ameriška delegacija, da D'Annunzijeve puč nikakor ne more vplivati na končoveljavno rešitev reškega vprašanja.

Italijanski socialisti in reško pustolovstvo.

LDU Milan, 22. septembra. Oficijelna socialistična stranka je objavila oster manifest proti reškemu podvzetju, v katerem, kakor naglašuje, vidi nevarnost za mir. Proglas obsega tudi odkrit poziv do upora, kajti med drugim naglašuje delavcem, bodisi civilnim, ali vojaškim, da ona disciplina, ki ne brani pustolovcem njih nakane, ne sme zabranjevati niti proletarcem, da nastopajo po svojem prepričanju in kakor veva njih interes.

LDU Trst, 22. septembra. Tržaški odsek italijanskega železničarskega sindikata je razpravljal o svojih ekonomskih vpraša-

njih in se je ob tej priliki baval tudi z reškim vprašanjem ter sklenil v tem oziru resolucijo, v kateri z ozirom na proglašeno pravico samoodločbe narodov naglašuje poskus izdajstva tega principa s strani pariške konference, odobrava upor in odpor reškega prebivalstva, opozarja Nittijevo vladno na okolnost, da se bodo železničarji Julijske Benečije uprli z vsakim sredstvom in z vso silo proti vsakemu dejanskemu zatiranju in izjavlja, da bodo pospešili propagando pri vseh železničarjih, da dosežejo popolno solidarnost za slučaj kakih skrajnih kolektivnih nastopov.

D'Annunzio gospodar položaja.

LDU Dunaj, 23. septembra. (ČTU.) »Das neue 8 Uhr Abendblatt« poroča: Početje D'Annunzija na Reki postaja čimdalje bolj resen političen dogodek, ki utegne imeti nepregledne posledice. Kakor se domneva iz poučenih ententnih krogov so bile vse dosedanje protidredbe italijanske vlade brez uspeha. Čete, ki so bile odpelane, da oblegajo Reko, odpovedujejo pokorščino. General Cagni, ki se je imel danes odpeljati iz Trsta na Reko, je snodni odpotoval v Turin, ker se protivi prevzeti in izvršiti mislijo, katero mu je poverila italijanska vlada. Predsednik italijanskega narodnega sveta na Reki, Grossich, je imel včeraj z generalom Badogliom daljši razgovor, v katerem je izjavil, da je reško vprašanje s pripojitvijo mesta Italiji že rešeno. Dejstvo je, da je D'Annunzio gospodar položaja in da bo italijanska vlada le s težavo uveljavila svojo voljo proti večini italijanske javnosti.

LDU Carib, 23. sept. (ČTU.) Kakor poroča »Epocha«, je D'Annunzio imenoval pesnika Benellija za svojega generalnega pribočnika na Reki.

Italijanski narodni praznik na Reki.

LDU Reka, 23. septembra. Dne 21. t. m. je bil tukaj italijanski narodni praznik. Vse trgovine in delavnice so bile zaprte. Popoldne se je na Dantejev trg, kjer se je bilo zbralo reško revolucionarno vojaštvo ter ogromno število meščanov, pripeljal D'Annunzio v spremstvu svojega štaba. Na zbrano množico in vojske je imel govor, v katerem je slavil za Italijane tako slaven dan. Dejal je, da mora Italija dobiti ne samo mesto Reko s teritorijem, nego tudi luko in železnico. Žrtvovali bodo tudi svoje življenje, da dosežejo svoj cilj. Prebivalstvo mora biti pripravljeno na vse. Zbrani so govor sprejeli z navdušenjem. Nato se je pred D'Annunzijem začelo defiliranje vseh v Reki nastanjenih čet v popolni opremi. Množica je vojske obispala s cvetjem. Potem je množica z vojaštvom na čelu krenila proti guvernerjevi palači, kjer je z balkona govoril kapitan Rizzo, ki je jeseni v poljski luki potopil avstroogrski dreadnought »Viribus Unitis«. Povzel je besede D'Annunzio, nakar se je množica strnila v sprevod in korakala po mestu s klici: »Dol z Nittijem! Živela italijanska Reka!»

Rumunija in Avstrija.

LDU Dunaj, 23. septembra. (Dun. KU) Rumunski minister pooblaščenec v Budimpešti, Diamandi, ki se mudi na Dunaju, je imel s poročevalcem lista »Wiener Allgemeine Zeitung« pogovor, kjer se je dotaknil tudi odnosov med Rumunijo in Nemško Avstrijo. O vtisih, ki jih je dobil na Dunaju, je dejal: »Imel sem priložnost govoriti z državnim kancelarjem dr. Renner-

jem o vseh vprašanjih, ki se tičejo obeh držav. Rumunija želi živeti z Nemško Avstrijo v prijateljskih odnosih ter po svojih močeh pripomoči k olajšanju težavnega gospodarskega položaja te države. V tem stremelju je Rumunija popolnoma edina s svojimi zavezniki. Kar se tiče političnih odnosov med Rumunijo in Nemško Avstrijo, morem reči, da je po naziranju rumunske vlade že nastopilo mirovno stanje med obema državama, dasiravno Rumunija še ni podpisala st. germainške mirovne pogodbe. Dejanski pa ne obstoji dandanes nobena zapreka za vzpostavitev zaželjenega prijateljskega razmerja.« Diamandi se je nocoj povrnil v Budimpešto.

Nemški socialisti in tešinsko vprašanje.

LDU Praga, 22. septembra. (Dun. KU) »Tribuna« poroča iz Moravske Ostrove: Včeraj je bila v Bohuminu konferenca nemških socialistnih demokratov iz ostrovskega in tešinskega okoliša. Sklenili so, da je tešinsko vprašanje sicer krajevna zadeva, kljub temu pa da je celokupno državnega značaja in da se mora torej rešiti v sporazumu z ostalimi nemškimi socialistnimi demokrati. Vsled tega bodo prosili predsedništvo nemške socialne demokracije v češkoslovaški republiki, naj skliče čimprej sejo strankinega načelstva v Toplice, kamor bodo prišli tudi tešinski delegati. Pri tem posvetovanju se bo najbrž končoveljavno sklepalo o stališču tešinske nemške socialne demokracije.

Volitve na Češkem.

LDU Praga, 23. septembra. (Dun. KU) Razpravljajoč o izjavi dr. Lodgmanna o potrebi razpisa volitev v češkoslovaško narodno skupščino pripominja »Narodny Politika«: Češkoslovaška vlada je trdno odločena rešiti ustavno vprašanje in tozadevni predlog napraviti zakonom, še predno pridejo Nemci v narodno skupščino.

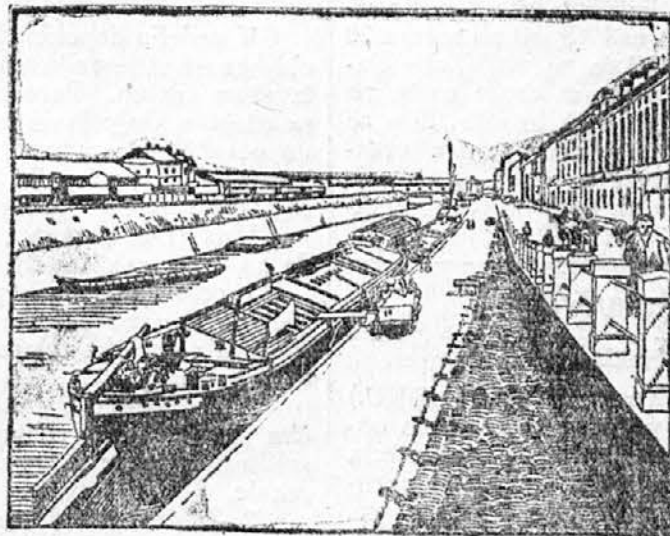
Preosnova mirovnekonference

LDU Split, 22. septembra. Agencija Stefani javlja z gotovostjo, da mirovna konferenca ne bo več delovala v dosedanjih obliki ter da bo mogoče še ta teden reorganizirala svojo sestavo.

V nedeljo 28. t. m.

na veliki

Orlovski tabor v Dobrovlasi.

Direktna zveza med Hamburgom in Prago.

Promet z blagom med Ameriko in Čehoslovaško se je začel čez Hamburg po mednarodnemu prometu izročeni Lahi v zelo velikem obsegu. Na naši

sliki vidimo pristanišče v Pragi - Karlín, kamor pridejo vsak dan nove vlečne ladje, napolnjene z ameriškim blagom.

Delavska brezposelnost.

Na jeseniškem delavskem shodu je bila sprejeta z velikimi odobravanjem tudi resolucija, naj se takoj začno priprave za uzakonitev delavske zavarovalnice zoper brezposelnost.

Doslej je pri nas med delavstvom bilo premalo zanimanja za to prevažno stvar. Vzrok je bil pač ta, da niti življenske potrebe delavstva niso našle odmev v zakonodajnih zbornicah. Pulili smo se pred vojsko v avstrijskem parlamentu za starostno zavarovanje, ki ga še do danes nimamo. Ko je v Belgradu kratko časa ministroval naš tovariš Gostinčar kot minister za socialno politiko, je bilo izdelanih pred vsem dvoje socialno-političnih načrtov: 8-urni delavnik za tovarniška podjetja v celi državi ter načrt starostnega zavarovanja. 8-urni delavnik je uzakonjen. Glede zavarovanja pa je Gostinčar hotel poprej zaslišati mnenje delavskih organizacij, ki bi na posebni konferenci določile svoje stališče. Na podlagi izjav delavskih organizacij bi se bil uredil načrt. Do te konference pa ni prišlo, ker je naš tovariš prej odstopil. Tako se vleče ta stvar na dolgo in široko, ne da bi mogli reči, da smo vendar le itak pred uzakonitvijo socialnega zavarovanja. Vendar ni dvoma, da se bo stvar v doglednem času morala izpeljati.

Zato je čas, damo odločnejšega podudarka drugi delavski zadevi: zavarovanju zoper brezposelnost. Kdor le malce pozna življenje proletarca, ve, da mu daje isti trpki izraz, upornost in revolucionarnost v prvi vrsti skrb za starost in strah pred brezposelnostjo. Skrb za starost bo vsaj zmanjšana po soc. zavarovanju, strah pred brezposelnostjo pa bi ostal. Velik del socialno-političnega reformalnega dela pa bo izvršen, če se uveljavi zavarovanje zoper brezposelnost.

Ta zahteva mednarodnemu delavstvu po svetu ni nova. Na Angleškem so jo uvedli že l. 1911. Izprva je bilo veljavno angleško zavarovanje zoper brezposelnost le za gotova podjetja. Zavarovanih je bilo istega leta 2,250.000 delavcev. Pozneje je postalo zavarovanje splošno in prisilno. Brezposelni delavec je dobival na teden 7 šilingov podpore (1 šiling je pred vojsko bil enak približno 1 marki ali K 1.20.). Podpora se mu je izplačala 15 tednov na leto. Stroške so nosili delavec, delodajalec in država vzajemno. Podpore so izplačevale strokovne delavske organizacije ali pa delavski urad.

Zakon je zelo modro sestavljen. Da prisili podjetnike, da zaposlujejo svoje delavce tudi v slabih časih, država takim gospodarjem daje posebne ugodnosti. Tako ima delavec gotovost, da ga tovarnar ne bo zlepa vrغل na cesto. Da pa ne bi delavec lahko mislil, zlorabljal te ugodnosti brezposelnega zavarovanja, je določeno tako: Ko dopolni delavec svoje 60 leto, dobi vrnjene vse svoje plačane prispevke z 2 in pol odstotnimi obrestmi. Odtegnejo pa se mu zneski, ki jih je prejel kot podporo za slučaj brezposelnosti. Tako delavec ne izkorišča zavarovalnice in delodajalec skr-

bi za delo svojemu delavstvu. V tem oziru je že pred vojsko Anglija bila vzgled vsem drugim državam. Pri nas pa se pravo gibanje za to šele pričinja.

Stvar vseh krščanskih delavskih organizacij je, da se zavzemo za to zahtevo z vso vmeno. Zavedajmo se, da nobena delavska zahteva ne bo uresničena, če se delavstvo ne bo z vsem ognjem zavzelo za njo. To velja osobito za zavarovanje zoper brezposelnost. Krščanske organizacije, naprej!

Greh slovenskega socialista dr. Tume.

Od vnetega zagovornika delavskih in ljudskih pravic na Goriškem smo prejeli ostro obsodbo postopanja dr. Tume, ki je jugoslovanski socialistični proletarijat zapeljal v italijanske organizacije. Priobčujemo del dopisa:

Učiteljstvo in duhovščina, edina faktorja, na katera se ljudstvo opira, sta se zelo zbližala, in upati je na vsestransko skupno delovanje. Za skupni nastop so hoteli pridobiti tudi slovensko soc. demokracijo, toda dr. Tuma, ta največja nesreča za goriške Slovence, je s svojim kleeplaztvom tako daleč zavozil, da se utopi slovensko in hrvaško delavstvo v laški ultranacionalni internacionalizem, kar se obravnava na konferenci v Trstu dne 21. septembra 1919. (Pismo je pisano pred ono znamenito konferenco v Trstu. Ured.) Tako sramotnega političnega in kulturnega teka življenja kot ga ima dr. Tuma, ga ni imel še noben politični delavec na Primorskem. Iz slogaške stranke na Goriškem je prijedal v liberalni tabor, kjer mu je pa Andr. Gabršček delal konkurenco. Užaljen je zato zašel med socialiste, kjer biva še sedaj in po raznih predavanjih kliče: Cvet in sad socializma je boljše življenje... Nam je vseeno: Kalabrez ali Slovenec.« In ta mož, vodja socialistov je tako globoko padel, da je postal celo zaupnik laške vlade, a za nagrado je bil poklican edini izmed goriških Slovencev v neki šolski odbor, ki ga je ustanovil guverner Ciuffelli. — Kako strašno bo taka moralnost s svojim razdirajočim vplivom delovala pri prihodnjih državnoborskih volitvah, ko bo ves slovenski in hrvaški proletarijat volil — italijanski! — Tako postaja soc. demokracija res pravi grobokop narodne ideje in vsakega kulturnega dela in napredka.

Tako je pisal goriški Slovenec dan pred tržaško socialistično konferenco. Tako sodijo v zasedenem ozemlju o dr. Tumih ljudje, ki jim prav gotovo ni na strankarskih preprih. Pišejo tako zato, ker greh dr. Tume čutijo težko na svojih plečih.

Francija odobrila versallesko pogodbo.

LDU Berlin, 23. septembra. (ČTU) Kakor se poroča iz Lyona je francoska poslanska zbornica danes ratificirala versallesko mirovno pogodbo.

Tešinski premogovniki prodani.

LDU Pariz, 23. sept. (DunkU). Kakor poroča »Daily Mail«, so bili premogovniki v tešinskem okraju prodani Amerikancem.

Spremembra nemške ustave.

LDU Versailles, 22. septembra. (DunkU). Včeraj popoldne je podpisal baron Lerchner protokol in priloge pismu, ki so ga zavezne in pridružene države glede člena 61 nemške ustave dne 11. t. m. poslale nemški vladi.

Ogrska žetev zaplenjena.

LDU Budimpešta, 23. sept. (DunkU). Oku objavlja uradno odredbo, katera zaplenja letošnja žetev pšenice, rži, prosa, ajde i nječmena. Osebnost količina je odmerjena tako visoko kakor lansko leto, in sicer za proizvajalce nad 16 leti na mesec 20 kg žita, pod 15 leti in za rodbinske članke producentov 16 kg, za druge osebe pa 7,2 kg moke, oziroma 11 kg žita. Žito se sme prodajati samo prevzemnim organom družbe za vojne produkte. Razmerje mletja se z ozirom na tehnično opravo mlinov določa med 75 in 80%.

Stavke.

Velika stavka jeklarjev v Ameriki.

LDU. New York, 22. sept. (DKU). Reuterjev urad poroča: Vso deželo obsegajoča stavka jeklarjev je začela popolnoma. Glede obsega stavke si poročila dosedaj nasprotujejo. Tako n. pr. je v Pittsburghu izjavil uradni družbe, da večina industrijskih podjetij dela z zmanjšanim obsegom, voditelji delavcev pa pravijo, da bo stavka v vsem svojem obsegu prišla do veljave šele v dveh dneh.

LDU Pariz, 22. sept. (DunkU). »Chicago Tribune« poroča iz Newjorka, da obsega stavka v ameriški jekleni industriji 145 tovaren z 280.000 delavci, od katerih odpada na Pittsburgh 200.000 delavcev, ostale na Cleveland in Chicago. To je, kar se tiče števila udeležencev, kakor tudi radi načelnega pomena in posledic, največji industrijski boj v Zedinjenih državah tekom mnogo let. Voditelji stavke kakor tudi jekleno združenje nestrpno pričakujejo izid boja, ki ne stremi za ničemer drugim kakor na zedinjenje jeklene industrije. Ako bodo delavci zmagali, jim bo mogoče ustopiti s svojimi zahtevki ono pot, kakor so jo nastopili rudarji in železničarji. Isti list poroča iz Washingtona: Ta stavka pomeni nadaljevanje boja, ki so ga delavci pred 27 leti po krvavi ustaji izgubili. Smatra se splošno kot začetek velike vojne proti kapitalu v Zedinjenih državah. V senci tega tekom let največjega boja bo poizkušal predsednik Wilson na prihodnji industrijski konferenci v oktobru doseči stalen mir v ameriški industriji. »New York Herald« poroča: Dasi ravno začetek boja se ne dopušča presoje o moči obeh strank, se vendar lahko ugotavlja na obeh straneh velik optimizem o njegovem izidu. Tako zastopniki jeklenega združenja, kakor tudi tajniki narodnega odbora za zedinjenje železnih in jeklenih delavcev so s pričetkom bitke zelo zadovoljni. Na borzo boj dosedaj še ni veliko vplival. Jekleni papirji so samo malo padli, pri zaključku pa se je kurz v korist jeklenega združenja zboljšal za 10%. Po mnenju voditeljev stavke pa se more polni vpliv stavke pokazati šele v dveh dneh.

LDU Newjork, 23. sept. (DunkU). Reuter poroča: Danes je tajnik narodnega odbora za organiziranje stavke železnih in jeklenih delavcev izdal izkaz, po katerem stavka 284.000 delavcev.

LDU Amsterdam, 23. sept. (DunkU). Po »Telegraafu« poročajo »Times« iz Newjorka, da se bo 100.000 delavcev pridružil stavkujočim, vsled česar se bo moralo ustaviti obratovanje vse industrije. Jeklene družbe pa zagotavljajo, da se ni več kakor 35 odstotkov delavcev odzvalo pozivu, da nehajo z delom. Širi se bojazn, da ne bi izbruhnila resni nemiri.

LDU Pittsburgh, 23. sept. (DunkU). Reuter poroča: Vsled stavke v Pittsburghu okoliš je včeraj popoldne prišlo do spopada med državno policijo in množico, ki je hotela zborovati pod milim nebom. Nihče ni bil nevarno ranjen. Aretiranih je bilo 19 oseb.

Na Francoskem stavka 600.000 delavcev.

LDU Berlin, 23. sept. (ČTU). Iz Lyona javljajo, da stavka na Francoskem čez 600.000 delavcev. Obstoja nevarnost, da v vsej industriji zastane delo. Poroča se tudi o krvavih spopadih med policijo in stavkujočimi.

Stavka mornarjev.

LDU Berlin, 23. sept. (DKU). Glasom bremenskih in hamburških poročil lista »Berliner Zeitung am Mittag« se bremenska stavka mornarjev vedno bolj širi. Razen hamburških mornarjev

so pričeli simpatijsko stavko tudi mornarji iz Severnega morja. V Hamburgu se je tudi moštvo ribiških parnikov izreklo solidarnim z stavkujočimi.

LDU Nauen, 23. sept. (Brezlično). V Bremenu stavkajo pristaniški delavci, ki zahtevajo večjo mezdo. Ker so silili mornarje, da naj bi opravljali delo stavkujočih pristaniških delavcev, so stopili tudi mornarji v stavko. Nato se je pričela simpatijska stavka v Hamburgu. Istočasno zahteva nemška mornariška zveza, ki jo vodijo radikalni elementi, nov mornariški red, po katerem bi bilo onemogočeno, da bi kljub stavki smele ladje odpluti iz luke. Obstoja nevarnost, da se stavka razširi tudi na druga pristanišča v Severnem morju.

Shod jeseniškega delavstva.

V nedeljo dopoldne se je vršil leno obiskan shod jeseniškega delavstva v Delavskem domu. Poročal je o delavskem položaju v Jugoslaviji urednik Kremžar. Po poročilu in razpravi, ki so se je udeleževali tudi zastopniki socialistov, so se soglasno sprejele naslednje resolucije:

Delavstvo, zbrano na delavskem shodu na Jesenicah dne 21. septembra

1. odločno ugovarja proti temu, da dosedanje začasno predstavništvo ni še našlo časa ne prilike sklepati o nujnih delavskih zakonih,

2. zahtevamo z vso odločnostjo, da se čim prej izvedejo volitve, da bo ljudstvo prišlo do besede in delavstvo do svojih pravic,

3. zahtevamo, da se nemudoma sklene in uzakoni starostno zavarovanje za vse sloje ljudstva.

4. odklanjamo z vso odločnostjo sedanjí šolski zkonski načrt, ki je nedemokratski, ker jemlje ljudstvu besedo pri upravi šol, ter ki je protikrščanski, ker izključuje Cerkev od vzgoje mladine.

5. Z vso odločnostjo podpiramo prizadevanje naših poslancev v boju proti dosedanjemu osebnemu dohodninskemu davku. Davčni minimum naj se zviša na 10.000 K.

6. zahtevamo odpravo carine na najpotrebnejše delavske, ljudske potrebščine,

7. čim prej naj se prično predpriprave za uzakonjenje delavske zavarovalnice zoper brezposelnost.

Navzoči socialisti so se pred glasovanjem odstranili, češ, da kot nedruštveniki ne morejo glasovati. Shod se je vršil mirno in dostojno.

Politične novice.

+ Guštajn. Pri nas so začeli nasprotniki nastopati proti našim članom, češ, da se morajo organizirati pri socialistih, sicer jih bodo vrgli iz tovarne. Kaj si vse domišljujejo tisti, ki so svoj čas in še sedaj sovražni Slovincem. Svet je širok in prost, zato bi jim svetovali, če jim ni všeč Jugoslavija in njej zvesti državljani, naj pa gredo med Nemce. Mogoče bodo tam našli takšne tepce, ki bi se dali terorizirati. Nas pa ne bodo.

+ V avstrijski socialni demokraciji se pripravljajo razkol, kakor smo že poročali. Kriza, ki se tam pripravlja, se opazuje tudi drugod. Značilno dejstvo za notranje razsulo te socialistične organizacije pa je, da so v ponedeljek brezposelní socialistični delavci na Dunaju izžvižgali znanega in nekdanjega popularnega dr. Fritza Adlerja, ki je ustrelil grofa Stürgkha. Adler je odšel na shod brezposelnih, da jim govori. Ti ga pa niso hoteli poslušati ter so žvižgali in kričali toliko časa, da je ta nekdanji tako vsemogočni socialistični vodja moral bežati pred lastnimi sodrugí.

+ Demokratska reč v Sremu ne stoji menda posebno trdno, kajti drugače bi mitroviška radikalna »Srbija« ne mogla ponujati demokratski »Riječi« 10.000 kron nagrade, ako dokaže: 1. da je v njenem poročilu o »velikem zborovanju v Mitrovici« resnično kaj drugega, nego datum in kraj zborovanja; 2. da je bilo na tem shodu več nego 25 demokratov; 3. da je bil na shodu le en sam kmet, obrtnik ali trgovec razen dveh. Deset tisoč kron danes ni veliko, ali ipak vredno, da se napiše za to vsoto par vrstic, posebno ako se s tem obenem postavi nasprotnik na laž.

+ Nemčija in Jugoslavija. Herman Wendel, znameniti nemški publicist in bivši državni poslanec, ki sedaj potuje po Jugoslaviji, je v pogovoru s poročevalcem »Epoche« rekel o bodočih odnosih med Nemci in Jugoslavi: Ideja Berlin-Carigrad, ki jo je nemški imperializem tako popačil in kompromitiral, je ob sebi popolnoma dobra in pravilna. Narodí, ki stanujejo vzdolž Donave, so zemljepisno, zgodovinsko in gospodarsko navezani drug na drugega in na neprestano medsebojno zamenjavanje raznih dobrin. Demokratično pojmovana ideja Berlin-Carigrad ali Berlin-

Belgrad, ki priznava vse te narode kot popolnoma ravnopravne člene ene verige, je torej povsem zdrava in izvedljiva. S tega vidika bi se mogli razviti med Nemčijo in Jugoslavijo najživejši odnosi, in to ne samo na gospodarskem, marveč tudi na duševnem poprišču, tako da bi druga druga dajali in druga od druge prejemale. Tako bi Jugoslavija mogla prejemati od Nemčije kulturne dobrine: pridobitve znanosti in umetnosti. Jugoslavi pa imajo izrazito demokratični čut za enakost, čut, ki živi v srcu vsakega jugoslovanskega človeka, in to je tisto, kar naj bi Nemec prejemal od Jugoslavana. Želi, da bi med Nemčijo in Jugoslavijo došlo od takega zamenjavanja.

+ Antisemitiski (protižidovski) list v Osijeku namerava izdajati konzorcij, ki se je ustanovil v to svrhu in razpolaga z več milijoni glavnice. List bodo tiskali v mnogih tisočih in prodajali po nizki ceni.

Posebni vlak v Dobrolovas

vozi v soboto dne 27. septembra takoj za rednim vlakom, ki odhaja iz Ljubljane ob 10. uri 41 minut. Udeleženci tabora v Dobroli vasi plačujejo polovično ceno.

Dnevne novice.

— Birištvo v državi SHS. Pišejo nam: V naši državi se je začel pri raznih oblastvenih organih čim dalje bolj uveljavljati neki srednjeveški biriški duh. Nasproti ljudem, ki imajo hoté ali nehoté posla z oblastmi, se postopa surovo in nasilno, kakor da ne bi bili v pravno urejeni moderni državi, ampak kje v stari Turčiji. Izmed mnogih le nekaj slučajev: Nedavno je prišel v neko hišo v Ljubljani sluga mestnega magistrata in zahteval sobo za enega častnika na najsurovejši način. Določil je katero sobo mora dobiti častnik in grozil, da jo bo dal siloma odpreti: To v hiši, kjer so vsi prostori že zasedeni, dočim je po mestu še dosti razkošnih stanovanj s peterimi in več sobami. Se je pač tudi pri reševanju stanovanjskega vprašanja začelo v prvi vrsti pritiskati na »male« ljudi, dočim se »veliki« nihče dotakniti ne upa. — Drug slučaj: Na kolodvoru v Karlovcu je nedavno pijan službojuči častnik napadel dve dami — obe iz najodličnejših družin — brez vsakega povoda in ji na najsurovejši način sposal in jima grozil. O stvari se bo govorilo še na drugem mestu, a v dokaz naše gornje trditve jo navajamo tudi tu. — V Zagrebu je policija glasom tamošnjih listov udrila v hotelsko sobo, v kateri je spal novimenovalni vseučiliški profesor s svojo soprogo in se obnašala surovo tudi še potem, ko se je profesor legitimiral. — V sremski Mitrovici je policija, kakor poroča »Srbija« 11. t. m., zaprla tri mlade ponočnjake, ki so v pijanosti razbili eno okno. V zaporu so policaji fante tako pretepli, da so glasom zdravniškega izpričevala za več tednov nesposobni za vsako delo. — To je le par zgledov biriških manir, ki so se začele uveljavljati pri nas ravno v dobi demokratsko-socialistične zveze. Ako bo šlo tako naprej, bomo morali smatrati boljševike za prave viteze v primeri z meščansko-socialističnimi biriči.

— Sneg na Gorjančih. Kakor kaže, bomo imeli letos kmalu zimo. Danes, 22. septembra, je zapadel po noči sneg, in sicer do Sv. Nedelje. Sedaj ob 10. uri še vedno sneži. Obeta se nam slaba trgatav.

— Na zagreški tehniki otvorijo letos dva letnika z naslednjimi oddelki: stavbeno- in kulturnoinžnerski, arhitektni, strojno- in elektroinžnerski, ladjedelno- in ladjestrojnoinžnerski, kemičnoinžnerski ter prvi in drugi letnik geodetskega tečaja.

— Premog in sladkor za Zagreb. Zagrebška mestna občina je v skrajni sili za premog in sladkor poslala na Češko voditelja mestne aprovizacije Šariča, da osebo izposluje takojšnjo odpomoč. Po mnogem prizadevanju se je g. Šariču posrečilo, da je iz Karvina nemudoma odšel proti Zagrebu vlak s 50 vagoni premoga za plinarno, nadaljnjih 30 vagonov je zagotovljeno. Razen tega je Šarič sklenil kupčijo za 40 vagonov sladkorja, ki ga s posebnim vlakom pošljejo v Zagreb. Sladkor stane na Češkem po 5 K 50 vin. češke veljave ali po 9—10 K naših kron kilogram. Vlak so zavarovali za poltretji milijon kron.

— Visoka kazen. Srbsko monopolno sodišče je radi tihotapstva obsodilo italijanskega podanika Ivana Burbo, ki je iz Rumunije pripeljal v Belgrad 500.000 kg petroleja, ki spada v državni monopol, na 2.700.000 dinarjev globe. Vrh tega so petroleji zaplenili. Državni svet je razsodbo potrdil. Stvar pa ni povsem jasna, ker je bil Burba petrolej prijavil monopolski oblasti. Srbski listi, ki pišejo o stvari, izražajo bojazn, da se iz te zadeve utegne izcimiti diplomatska afera, ker bosta posredo-

vali Rumunija, ki je petrolej dobavila in Italija, čije podanik je Burba. Zahtevajo, naj se stvar najvestneje preišče in ako se je od strani države napravila napaka, naj se prostodušno takoj popravi, v nasprotnem slučaju pa naj se na razsodbi brez ozira na levo in desno vztraja.

— Konec razbojniške čete. V Subotici in okolici je zadnji čas gospodarila velika razbojniška četa, ki je izvajala nezasišana nasilja. Vojna in državna policija sta nato uprizorili oster lov na bandite. Na Paliču se je z roparji vnel boj, v katerem je bil roparski glavar, podnarednik Grujič, ubit, njegov glavni pomočnik težko ranjen, ostali roparji pa ujeti. Subotško prebivalstvo si je oddahnilo.

Ljubljanske novice.

lj Pogreb Ignacija Borštnika. Telo rajnega umetnika bodo prenesli iz deželne bolnišnice, kjer je preminul, v dramsko gledališče. Pogreb se bo vršil odtod v četrtek, dne 25. t. m. ob 4. uri popoldne na pokopališče k sv. Križu.

lj Pevce Glasbene Matice vljudo prosi odbor, da se pogreba nepozabnega slovenskega umetnika Ignacija Borštnika, profesorja konservatorija v mnogobrojnem številu udeleže in v četrtek ob tri četrti na 4 popoldne zbero pred dramskim gledališčem.

lj Slovenska ženska zveza. Odborova seja Slovenske ženske zveze se vrši v četrtek, dne 25. septembra, ob 6. uri popoldne v Jugoslovanski tiskarni. K seji so nujno vabljeni tudi zastopnice Krekove prosvete.

lj Pevski zbor »Glasbene Matice«. Skušnje se vrše za soprane vsak ponedeljek in četrtek od 6. do 7. ure, za alte vsak torek in petek od 6. do 7. ure, za tenorje vsak torek in petek od 8. do 9. ure, in za baze vsak ponedeljek in četrtek od 8. do 9. ure zvečer. — V četrtek dne 25. t. m. in petek 26. t. m. prve skušnje v tej seziji. Pevci in pevke, ki so se prijavili, dobe pri tej skušnji sprejemnice Odbor.

lj Policijska kazen za kadilce v gledaliških prostorih. Policija nam poroča: Ker občinstvo vzlic strogim policijskim odredbam med predstavami v zunanjih gledaliških prostorih kadil, se opozarja, da bo vsak kadilec, ki se ga zasači, da kadil na hodnikih, pri vhodih ali na pragu med vrati policijsko kaznovan z globo do 200 kron oziroma z zaporom do 14 dni.

lj Zgubila se je v nedeljo popoldne ročna črna torbica z večjo vsoto denarja v Jenkovi ulici. V torbici je bila poleg denarja železničarska legitimacija s sliko in knjižico za prosto vožnjo, glasečo se na ime Ana Jurca. Pošten najditelj naj prinese na policijsko ravnanje proti primerni nagradi. Zgubiteljica je uboga vdova in je to vse njeno premoženje.

Narodno gledališče.

Radi nenadne smrti gospoda Borštnika se spremeni že objavljeni repertoar obeh gledališč.

Drama.

24. sept., v sredo: zaprto (vsled smrti gospoda Borštnika.)

25. sept., v četrtek: zaprto (vsled pogreba gospoda Borštnika.)

26. sept., v petek: »Dnevi našega življenja«. Abonement E.

27. sept., sobota: »Striček Vanja«. Abonement B.

28. sept., nedelja popoldne ob 3. uri: »Snežulčica in škrtje«. Izven abonement.

28. sept., nedelja zvečer: »Striček Vanja«. Izven abonementa.

Opera.

24. sept., sredo: »Madame Butterfly«. — Abon. B.

25. sept., četrtek: zaprto (vsled pogreba gospoda Borštnika.)

26. sept., petek: »Postilion iz Lonja meau«. Abonement A.

27. sept., sobota: »Madame Butterfly«. Abon. C.

28. sept., nedelja: »Pikova dama«, izven abonementa.

Izpred sodišča.

SMRTNA OBSODBA MORILCA SEYDLA.

Včeraj se je celi dan vršila razprava proti morilcu Seydlu. Zaslišana sta bila med 23 pričami tudi oče in mati deklice. Vseučiliška docenta dr. A. Šerko in dr. Plečnik sta podala izvedeniško mnenje glede duševne vrednosti obtoženca in njegove odgovornosti za storjeno dejanje. Porotniki so potrdili enoglasno obe stavi vprašanj. Občinstvo je klicalo: »Živijo!« Ko so naznanili obtožencu pravorek porotnikov, je zahteval, da se mu pove po nemško. Predsednik dr. Regally je pro-

smrti na vislicah.

TATVINA SLADKORJA NA ŽELEZNICI

Dne 30. aprila 1919 je došel na glav. kolodvor v Ljubljano 1 voz sladkorja, ki je bil določen za trdko Krisper v Ljubljani. Ko so postavili voz v skladišče Balkan, so ugotovili, da manjka 9 vreč sladkorja. Sum je takoj padel na uslužbene železničarje. Ugotovili so, da je bil del sladkorja res ukraden na glav. kolodvoru in da so bili pri tatvini udeleženi zgoraj imenovani železničarji. Dotični voz je stal na glav. kolodvoru med 12. in 16. tirom, o čemer je kmalu zvedel Sagadin in obvestil svoje tovariške. Zvečer sta Sagadin in Šušteršič uredila tako, da so ta voz zapeljali po nekem stranskem tiru do skladišča Karoline Schiffer, ter se z dovoljenjem hlapca Ivana Ljubiča shranili v hlevu 9 vreč sladkorja. To priznavata v bistvu Šušteršič in Sagadin. A Šušteršič trdi, da je bil glavni udeleženec pri tatvini Sagadin, ta pa zvrta glavno krivdo na Šušteršiča, kar pa ravno dokazuje, da so bili dogovorjeni in vsi sodeloženi. Franc Bašelj navaja, da pri tatvini ni bil navzoč, in trdi, da je stal na drugi strani stroja. Čutil je, da nekaj manipulirajo s sladkorjem. Franc Fritz navaja, da sploh ni vedel za tatvino, le da je pozneje dobil od Sagadina vrečico z 3 ali 4 kg sladkorja. Šušteršič in Sagadin trdita, da sta oba pomagala nositi vreče, Fritz pa da je bil vodja dotične premikalne partije ter da so premikali po njegovih ukazih. Ukradeni sladkor so hoteli obdolženci dne 3. maja popoldne odpeljati. Da bi ga bolj nemoteno in neopaženo odpeljali, nameravali so vreče pokriti s premogom. V ta namen so pripeljali dne 3. maja okrog poldneva z enim strojem pred skladišče Schifferjeve okrog 1000 kg premoga. Tu so šele izvedeli, da je bil sladkor — izvzemi ene vreče, katero so že 30. aprila odpeljali in si razdelili med se ter druge železničare — že prepoznani dan na ukaz Viktorja Indofa odpeljani; zato so premog pustili pred skladiščem.

o Tržič. Na posredovanje Jugoslovanske Strokovne Zveze je bila naša članica — delavka v tovarni Peter Kozina, Amalija Furlan, sprejeta nazaj v delo.

o Mežica. Čas je zopet, da se oglasimo tudi mi. Ako se oglasimo, se nasprotniki jezijo in godrnjajo, če pa molčimo, pa začnejo obdelavati naše člane na vse možne načine. Zadnji slučaj se je prigodil nad članom Ajdovcem, ki je bil v prejšnjem Wirtschaftsvereinu v Črni kot skladiščnik. Seveda to ni všeč tistim ljudem, ki so prej mislili na tisto mesto. Pokazali so dne 20. avgusta svojo oliko in izobrazbo. Omenjenega datuma so se namreč spravili na člana Ajdovca, хоте mu vzeti ugled in oškodovati ga na časti. Slabo se jim je obneslo, ker so ga psovali radi tega, ker ni pri njih organiziran. Ko bi bil pa pri njih organiziran, bi bilo pa vse dobro. Saj jih poznamo. Zapomnijo si naj, da psovane in žaljenje časti ni bilo brez kazni pri starih Slovanih in tudi tukaj ne bo. Na svidenje na drugem mestu!

z S proge, Železničarji smo, — vsaj tako sem večkrat slišal trditi — najinteligentnejši del proletarijata. Ta sodba se mi zdi resnična, ko pa opazujem naše razmere, moram, žal, dvomiti. Ako izvzamemo večje in bolj prometne kraje, kjer si socialisti in narodni zvezarji včasih planeje malo v lase, smo z vsem pri kraju. Vsak sicer zase zabavlja in preklinja in morda vrhu tega še kot član svoje »vzorne« organizacije plača mesečni prispevek in s tem je zaključena naša zavednost. Pojdite po progi med uslužbence in delavce in poprašajte jih, če in v koliko jim je znan osmutek nove pragmatike, kateri se že na prvi pogled vidi, da so jo skovali ljudje stare birokratične šole, in katera bo za dolgo vrsto let za vse železniško osebje takorekoč — zakon življenja. Ne bom zvrčal krivde na one, ki danes dejansko vodijo železničarje, saj imajo čisto prav, če smo mi tako zanič, da si ne znamo in nečemo pomagati; potem tudi ne zaslužimo, da se bi še kdo drugi za nas zanimal. Spoznanje sicer pride, a žal, da bo mnogo zamujenega. Kakor pomizni sluge smo, naj omenim za danes edino ono tragično »podjetje« — enkratni nabavni prispevek, za katerega se danes živ krst več ne zmeni. No, »glihnga« je trajala toliko časa, da je Kopač, menda kot najnižji ponudnik, bil pripravljen vse železničarje prodati za — par sto kron. Če je bil še kateri konkurent-ponudnik nižji, nam žal do danes še ni znano. Znano pa nam je, da kljub vsemu kriku in kljub vsemu dokazovanju, kakor da bi bil oni tolikokrat zahtevani enkratni prispevek menda že kmalu tudi — v žepu, bomo železničarji kljub temu hodili bosi in nagi.

KUPČLIA S SLAMNIKL

Marsikoga bo zanimalo poročilo, na kak način so se prodajali slamniki slamničarskega podjetja Melitzer & Stemberg v Mengšu. Lastnik omenjenega podjetja je Nemec in ima tudi v Nemški Avstriji to obrt. Med vojno, oziroma še pred vojno, je bilo nakopičenih precej slamničarskih izdelkov v skladiščih zgornj omenjenega podjetja in tudi takšnih, ki bi jih v normalnih časih ne bilo mogoče spraviti v denar. Ko pa se je začelo med vojno pomanjkanje, je šla ta zaloga v svet, seveda z mastnim dobičkom. Vse bi bilo dobro, ko bi bilo tudi delavstvo deležno tega dobička. Toda strmite in glejte! Sedaj, ko imamo svojo lastno državo in bi morali gledati, da bi se ta okrepila, pa se gode reči, ki prese-gajo vse meje. Podjetje Stemberger & Melitzer je imelo precej slamnikov, katere je prodalo v Nemško Avstrijo za ceno od 2 do 10 K komad. Tukaj pri nas jih je pa prodajalo po 30 do 60 K. Tu vidimo, kakšno korist imamo od teh nemških podjetnikov. Vprašanje je, zakaj so se slamniki prodali po tako nizkih cenah v Nemško Avstrijo. Odgovor na to je lehak. S tem spravlja podjetje premoženje v Nemško Avstrijo, ker v kompaniji dobiček itak ni izgubljen, v glavnem gre pa zato, da ni treba plačati davka in visoke carine. Seveda je ta stvar bila precej dobro zamišljena in izpeljana. Osebe, ki bi morda lahko kaj takega preprečile, se pridobe na ta ali oni način, in tako je pot uglasjena — v Nemško Avstrijo. Bilo bi seveda vnebovpijooče, ko bi moralo podjetje tu pri nas prodati svoje izdelke po tako nizkih cenah, kakor jih je prodalo tja. Kupčija s slamniki je končana, ker je vse pošlo; dobička je dovelj. Ti delavec, ki si pa pripomogel do dobička, pa pojdi sedaj, kamor hočeš! Tako si mislijo ti gospodi pri tem slavnem slamničarskem podjetju. Mi smo pa drugega mnenja. Dolžnost vlade je, da napravi odločne korake proti tem švabskim naseljencem in jih prisili, da bodo morali pričeti z delom. — Opozarjamo na vlado tudi na bodoče kupčije s slamniki!

Mengeš. Tukajšnji tovarnar Stemberger & Melitzer se na vse kriplje brani, da bi otvoril sezono, ko vidi, da ne bo imel toliko dobička kot prej. Povemo mu, da vse posledice, ki utegnejo nastati vsled tega, ima pripisovati sebi. Ali smo mu delavci samo tedaj dobri, ko vleče on mastne dobičke. Tudi mi nismo danes prileteli na ta svet! Slamničarski delavci.

Mezdno gibanje v Vevčah.

DEPUTACIJA PRI VLADI.

Danes se je zglasila pri deželni vladi (oddelek za javna dela) pri dr. Marnu delavska deputacija iz papirnice Vevče v spremstvu tajnika Jugoslovanske strokovne zveze. Gre za pravično ureditev delavskih plač. Delavstvu je bilo zagotovljeno, da se uvede takoj nova pogajanja in da se bo mezdna zadeva v tovarni Vevče usodno rešila.

Vevčeh. Skupina JSZ. v Vevčah je svoj čas vložila zahteve za povznanje plač skupno s soc. demokrati. Socialni demokrati so potem kar na svojo roko začeli pogajanja, ki so se vršila na ta način, da delavstvo nikakor ne more biti zadovoljno, ker se je namreč sklenilo tako, da so ženske ostale na ceditlu. Zapomnijo si naj, kadar se bodo socialni demokrati sami pogajali, se naj pogajajo samo za svoje člane in ne za vse delavstvo, in v imenu vsega delavstva.

so imeli v nedeljo 21. septembra shod na Jezerskem — Koroško. Priredila je shod Jugoslovanska Strokovna Zveza. Udeležila se je shoda cela župnija. Jugoslovansko Strokovno Zvezo je zastopal A. Komljanec. Sprejela so se tudi resolucije:

1. Bajtarijem naj se pri zemljiški preosnovi omogoči lastna hiša in zemlja, kar se pri veleposestvu tamošnjih krajev da izvesti

2. Da se navede prejkoprej obvezno socialno zavarovanje za starost in onemoglost.

3. Da se vsi prizadeti strokovno organizirajo in včlanijo v Jugoslovanski Strokovni Zvezi.

KOROŠKI CESTARJI

Položaj, v katerem se nahajajo koroški cestarji, je skrajno obupen. Mesečna plača, ki ji imajo, znaša 100 do 120 K. Sedaj pa naj izhaja kakor ve in zna. Zares obžalovanja vredna je naša vlada in v resnici demokratična, da pusti te ljudi tako

Mi koroški deželni cestarji, organizirani v »Jugoslovanski Strokovni Zvezi«, si dovoljujemo predložiti svojo skupno prošnjo za zvišanje plače! Kakor vse nižje uslužbenke, ki so navezani na svoje stalno določene prejemke, tako je tudi nas deželne cestarje pahnila vojna in vsled te nastala brezprimerno velika draginja za vse življenjske potrebščine v tako trpek gospodarski položaj, da stojimo danes tu pri svoji temeljni plači mesečnih 50 do 60 K, prištevši torej 100 odstotkov draginske doklade, torej pri svojih skupnih mesečnih prejemkih 100 do 120 K do cela obubožani in zadolženi in telesno in duševno opešani tako, da vršimo svoje službene dolžnosti v korist narodu in državi le z naporom vseh svojih poslednjih sil.

Ker smo pa vsi navedeni tudi poroče-
ni in imamo več ali manj veliko družin
in večinoma matere, komaj za ljudsko šolo
dorasle otroke, se tudi z nami vred te ra-
še družine nahajajo v enakih silno obupnih
razmerah; kajti njihovo preživljanje je od-
visno zgolj od naših službenih prejemkov.

Sicer izvršujemo vsa nam odkazana dela sami, vendar smo prisiljeni, ko je najnujnejša potreba včasih najemati v pomoč še druge delavce in, dasi so ti za svoje delo nad polovico bolje plačani kakor mi, jih za tako plačo le z največjo težavo dobimo, ker nazadnje vsak trdi, da z določeno mu plačo dandanašnji nikakor ne more izhajati. To navajamo v dokazilo, da je nam cestarjem z manjšo plačo gotovo še mnogo težje izhajati! Vsled tega smo prišli dozaključka, da nas more iz našega bednega stanja rešiti edinole temeljito, sočasnim življenjskim razmeram res odgovarjajoče izboljšanje plače. V prepričanju, da se bodo vsa tu navedena dejstva uvaževala prosimo: Deželna vlada za Slovenijo naj blagovoli: 1. Zvišati nam temeljne plače z veljavo od 1. julija 1919 nadalje za 100 odstotkov in 2. Dovoliti nam enake draginjske doklade kakor do zdaj toliko časa, dokler ne pridejo življenjske razmere v štadij pred vojno.

Postopanje nadzorništva plojberške Unije. V Mežici se nahaja svinčen rudnik, last plojberške Unije, ki pa je postavljen pod državno nadzorstvo. Delavstvo omenjenega rudnika je po narodnosti izključno slovensko, po strankah in organizacijah se pa razključuje v kršč. socialce in soc. demokrate. Vzemimo polčjaz, v katerem se je nahajalo krščansko-socialno delavstvo v omenjenem kraju pod avstrijskim režimom, ko so bili uradniki sami nemški nacionalci. Ti so pritiskali krščansko-socialno delavstvo od ene strani kolikor so mogli, od druge strani politične oblasti, ker je bilo krščansko-socialno delavstvo med ostalim delavstvom edino, ki si je upalo pokazati javno svojo slovensko narodnost, od tretje strani pa nemžursko-socialno demokraško delavstvo tako, da je bilo naše delavstvo v takem polžaju, ki bi ga sploh ne mogli več človeškega imenovati. S kakšnim veseljem je tudi krščansko-socialno delavstvo podpisovalo majniško deklaracijo in tudi pobiralo podpise, s še večjim veseljem pa sprejelo vest zedinjenja jugoslovanskega naroda in osvobodjenja izpod nemškega jarma, češ, končano je gorje, pristo se bo lahko gibalo in ne več treba trpeti krivic. Gradovi so bili zidani v chlake.

Oh preobratu se je pisalo in govorilo po shodih, da je na demokratičnem temelu zgrajena naša mlada država. A kje je tisto lepo načelo? Ali se je tako hitro pozabilo? Za vzgled se lahko navede poslovanje SHS nadzorništva pri tukašnjem rudniku. Nadzorništvo mora biti nepristransko posebno pri sprejemanju delavcev. Toda tu se godi tako: Če pride delavec vprašat za delo, ga dobi le na intervencijo socialistov. Vprašamo kompetentne osebe, ali sme res že tako daleč, da se sme samo tisti delavec sprejeti v delo, ki je organiziran pri socialnih demokratih? Ali so to tista demokratična načela: vsem enake pravice? Čudno, kako pride krščansko-socialno delavstvo do tega! Ali mogoče zato, ker je v prejšnjih nemških navajah vztrajalo, medtem ko so socialni demokratje pri volitvah stopali roko v roki z nemškimi nacionalci. — Še en slučaj: Eden naših članov je bil, kakor skoraj vsi rudarji, član nekdanjega Miessthaler Wirtschaftsvereina in se je tam zadolžil, a ne po svoji krivdi, ter je sedaj ob likvidaciji Vereina sam izjavil, da bo plačal v obrokih vsakih 14 dni 25 K, a se mu odleguje več kot polovica zaslužka vsakih 14 dni. Kako bo preživljal z ostalim denarjem družino 7 članov? — Ujostmo si vprašati nadzorstvo, ali je to demokratično, človeško? Ali je treba v taki zadevi poslušati ljudi, ki so bili vse prej nego Slovenci. Toliko za enkrat: mislimo, da si bo nadzorništvo v drugič premislilo. Ne moremo nikogar blatiiti, ampak poveho to, kar trpi na stvari krščansko-socialno delavstvo, katero je že nitak poprej zadošči

trpeti, in je sploh tako postopanje krivično. Kakšno mnenje naj ima krščansko-socialno človeštvo od vlade in ne uprave? Ali si more misliti v takšnem položaju, da je osvobojeno? Ne delajmo še sedaj bridkih ur tistim, kateri so jih prestali čez mero že pod Nemci!

r Načrt za gospodinske tečaje v Srbiji
je naučno ministertvo odobrilo.

r Viša ženska obrtna šola v Belgradu
začne s poukom dne 1. oktobra. Na šoli so
izvedli velike preosnove in jo dvignili na
stopnjo modernu urejene strokovne šole.
Na novo so uvedli tečaje za modistke.

r Vprašanje alkoholnih pijač. Širom prosvetljenega sveta se opaža posebno gibanje proti vrtivanju alkoholnih pijač. Zdravstvena pamost je glavni temelj tega gibanja. Dokazano je po statistiki vseh kulturnih držav, da velik del zločinov in nemoralnosti temelji v alkoholu. Posebno Amerika posvečuje veliko pazljivost temu vprašanju. Nedavno so napravili zakon, po katerem zabranjujejo vsako prodajanje pijač v Združenih državah. Temu primeru sledijo vse kulturne države sveta, in tudi pri nas se opaža tozadevno gibanje. Zagrebška vlada je predlagala belgrajski vladi, da bi ministrstvo izdalo naredbo o omejitvi točenja alkoholnih pijač. To bi bilo res dobro, da bi se vlada ne ozirala na interes gostilničarjev, ampak na občni interes ljudstva, ki je pred interesom poedincev.

r Zločinka pobegnila. Iz zapora v Novem Sadu je pobegnila morilka Ana Laroš.

r Bogata letina v južni Ruski. Kakor poročajo iz Carigrada, so prišle v Odeso mnogoštevilne trgovske komisije ententnih držav. V vsej južni Ruski je bogata letina, tako da bo de mogoče izvažati velike množine žita. Ententine ladje z raznim blagom (posebno z obleko in čevlji) so priplule v odeskó pristanišče. Za boljševiske uradnike je bila razglašena amnestija. Gledališča se spet otvorjena. Banke so začele poslovati. Prišel je v promet nov denar, ki ima jako dober kurs. Begunci so se začeli vračati iz Carigrada in ostalega Balkana.

r »Dobro« srce. Pred kratkim so prinesli listi vest, da se je italijanski kralj odločil odreči se vseh kronskih posestev na korist vojnih invalidov. Laška javnost je radi tega vsa navdušena. To dela pa nič drugega kot neizprosno tok duha časa. Kralj potrebuje danes priljubljenosti in to kupuje z imetjem.

r Koliko je zaslužil Ludendorff s svojo knjigo. Kodanjski »Politiken« javlja, da si je bivši generalissimus nemške armade sam spisal pogodbo z založniki svoje knjige o vojski in nje prestave v druge jezike. Najbolj mu je plačala Japonska, in sicer kar za rokopolis. Knjigotržci sodijo, da je Ludendorff prejel že za prvo zalogo svojih vojnih spominov 20 milijonov mark, in pristavljajo, da Ludendorff ni dosegel takega uspeha na bojnem polju kakor na književnem trgu. Zakaj se ni posvetil pisateljevanju že prej? Tudi Viljem je že postal pisatelj.

S Koroškega smo prejeli naslednji članek, ki je tudi za delavstvo važen, ker razpravlja o agrarni reformi tako, da bo ista tudi za delavca imela svoj veliki pomen. Ne moremo reči, da bi vse misli v tem članku bile popolnoma neoporečne, vendar zasluži članek popolne pozornosti delavca in kmeta. Naj bi se o tem razvila razprava.

Dandanes zahteva vsak od države dela in jela. Država postaja organizacija, katere glavni delotkrog je preskrba državljanov z delom in jelom; torej zgublja svoj politični smoter in dobiva gospodarsko socialnega. Zaradi tega pa mora sodobna država imeti nova sredstva na razpolago, ki odgovarjajo novim zahtevam. Imeti mora na vsak način nek določen vpliv na pridobitna sredstva in na pridobljene dobrine. Zemlja, industrija, obrt, rokodelstvo itd. so pridobitna sredstva, so delovne prilikožnosti. Produkti teh pridobitnih sredstev, oploje-nih z delom, so pridobljene dobrine. Pridobitna sredstva, pridobljene dobrine in delo morajo biti primerno razvrščene, raz-deljene, da je zagotovljen vsem državlja-nom miren in srečen razvoj. Več kot je ljudi na zemlji, bolj nujna je pravilna raz-delitev delovnih sredstev, dela in pridela-nih dobrin. Da se vse to ne vrši enostran-sko, treba je vzgoje npravne zavesti, čuta dolžnosti do bližnjega in tudi toliko vpo-gleda v gospodarsko socialni razvoj, da posameznik uvidi ne le upravičenost teh zahtev, ampak njih nujnost. Pridemo do podražavljenja delovnih sredstev, dela in pridelanih dobrin. Osebna last ni nam ne-raj absolutno nedotakljivega, ampak le

pogojno. Dokler odgovarja zasebna last potrebam vseh ljudi in jim zagotavlja delo in jelo, je opravičena; kakor hitro pa tega ne vrši več ali ne more, zgubi opravičenost. Te smernice mora upoštevati agrarna reforma, če ne, je neizogibna agrarna in industrijska revolucija, ki bodeta ukončali nebroj delovnih sredstev, delovnih sil in mora torej upoštevati današnji položaj in pridelanih dobrin. Dobra agrarna reforma bodoči cilj in mora uporabiti vsa dovoljena sredstva, da pride iz današnjega ne- vzdržnega položaja k zaželenemu cilju.

Zemlja mora nuditi vsemu človeštvu potrebne dobrine za obstoj. Če je že ta njen cilj dosežen, potem lahko odvisni del zemlje služi drugim namenom kot udobnosti, veselju, dobičku, ugledu. Pa le tedaj! Tako dolgo kot skupnost lastnikov doseže ta prvotni namen zemlje za vse človeštvo, ni nobenega vzroka jim prikrajšati njih lastniške pravice; v trenutku pa, ko lastniki iščejo v drugonjih imenih zemlje t. j. v udobnosti, veselju, dobičkonosti, spekulaciji, ugledu brez ozira ali je človeštvu zagotovljen obstoj ali ne, ima družba pravico omejiti lastniško pravico in ne le prav dela, ampak ima družba dolžnost tako delati. Organ družbe je pa državna oblast.

Mi pripoznamo vsakemu človeku absolutno pravico do toliko dobrin kot jih potrebuje za svoj pošten obstoj. Kot protidajatev zahtevamo primeren del njegove delovne sile bodisi telesne ali duševne. Za udeleževanje svoje delovne sile na vsak način rabi človek delovna sredstva. Eno takih delovnih sredstev je zemlja. Razun nje, je še mnogo delovnih sredstev. Torej ne moremo reči, da ima vsak človek ravno do zemlje kot delovnemu sredstvu pravico. Do pridelkov zemlje pa ima vsak človek pravico, ker brez njih živeti ne more. Vsak človek pa ima do pridelkov zemlje pravico tudi tedaj, ko več delati ne more, bodisi vsled starosti, bolezni, onemoglosti.

Vojska je pokazala, da lastniki zemlje niso bili v stanu zagotoviti vsem državljanom dovolj zemeljskih pridelkov in da tudi niso imeli vedno tega cilja pred očmi. Tudi volje je manjkalo marsikdaj in zavesti odgovornosti. Država pa ne sme izročiti usode stotisočev na milost in nemilost nekaterim. Več kot bode ljudi na zemlji, bolj pereče postane to vprašanje in večje skrbi bode treba od strani države, da bode zagotovljen mir, človeka vreden obstoj posameznikom. Poedincu bode se treba v mnogih slučajih odnovevati svobodi in prostemu razpolaganju s pridobitnimi sredstvi, delom in pridelki.

Država pa ima tudi dolžnost, da pridelke pomnoži, da ne bodo le v nezadostni meri na razpolago. Torej ima opravičen vpliv na delo in pridobitna sredstva tudi na zemljo. Iz tega izvira želja po podružabljenju vseh pridobitnih sredstev. V industriji je socializacija opravičena, ker je velik obrat, ki ne more postati last delavca samega, gospodarska nujnost, posledica moderne tehnike in pogoj bodočemu napredku. Te velike obrate skrbili, da bi postali primerno pridobitno sredstvo ali delovna priložnost le za eno družino, je nesmisel. Čisto drugače pa je položaj glede zemlje kot delovni priložnosti. Prednost velikega obrata pred malim ni dokazana; v planinah celo neverjetna. V ravnini pa daje uporaba strojev prednost velikemu posestvu. Zdi se pa, da stroj bolj površno dela in nasprotuje intenziteti. Na polju in v kmetijski industriji da stroj prednost veleposstvu. Glede živinoreje, vrtarstva, sadjarstva pa vobče stoji mali posestnik — enako izobrazbo stavljeno kot pogoj — višje. Kmetičko zadrugništvo pa da tudi v kmetijski industriji in v poljedelstvu lahko malomu posestniku prednost pred velikim. V socialnem oziru pa ima vobče malo posestvo, ki nudi celi družini dovolj delovne priložnosti in dovolj potrebnih pridelkov, prednost. Ob primerni izobrazbi, vzgoji in organizaciji nudi malo posestvo tudi največjo možnost za višek intenzitete v slučaju rentabilitete in potrebe. Gozd kot tak ne pride v tem oziru v poštev in gozdarstvo kot ekstenziven obrat in tudi intenziven sledi drugim postavam, ki zahtevajo veleobrat. Tu je socializacija opravičena. Nikar pa ne neurejeno sekanje lesa in drv po kmetih in delavcih.

Agrarna reforma ima svoje težkoče, ki se dajo omiliti, če preprečimo, da se pod agrarno reformo ne bode skrivala agrarna revolucija. Nasilno in v kratkem času izvedeno spremembo posesti zemlje ne odobravamo, ker niso pogoji dani. Razvoj si mislimo tako.

I. Država določi postavnim potom: nihče ne sme imeti več zemlje kot je more s svojo družino bodisi z ročnim delom ali duševnim racionalno obdelovati od enega središča vunu. Določi se lahko najvišja mera velikosti. Iz boljše kulture v slabšo ni dovoljeno zemlje spreminjati.

II. Kdor ne gospodari sam temveč po najemniku, plača dvojen davek razun v slučaju mladoletnosti.

III. Nihče ne sme prosto prodajati zemljišča. Prvi kupec je vedno država. Na

tak način dobi s časom v roke delovna sredstva.

Država razpolaga potem s posestvom, da ga ali naprej proda, ali razkosa ali zamenja, arondira in comasira ali v najem da, ali parcele za stavbe napravi kakor je pač krajevnim razmeram iz socialnega in gospodarskega stališča prikladno. Na tak način ima država vedno v rokah sredstvo, da upošteva trenutne potrebe in želje. Blizu industrije in mest bode redno država parcelirala in dala možnost do enodružinskih stanovanj z vrtom in njivo. Daleč proč pride bolj gospodarski moment do veljave. Kazalo bi tudi, da država omogoči delavcem in drugim stanovanjem posest lastne hiše in malega posestva na stara leta. Način zavarovalnice bi mogoče bil najumestnejši. Od mladih nog vplačuje dotičnik gotovo vsako leto in si s tem recimo 60 let star pridobi pravico do hiše in malega posestva. Hiša z gospodarskim poslopijem bode primerno zemljišču in kraju zidana in reprezentiraj gotovo vrednost, ki bode vedno natanko določena kolikor mogoče nizko. Izbira bode vedno precej velika. V slučaju doživljenja si izbere zavarovanec vplačilnemu razredu odgovarjajočo hišo ali na večjo proti doplačilu. Pri prezgodnji smrti pa plačuje lahko žena ali otroci naprej in preide nanje ista pravica. S tem dobi država najboljšo sredstvo za štedenje v roke in tudi vsi stanovi največjo možnost priti do samostojnega gospodarstva vsaj na stara leta.

IV. Z zahtevo primerne socialne oskrbe poslov, obdelovanja v lastni rezi, pravičnega gospodarjenja bode prisililo gospodarje zemljišč ista ali dobro obdelovati ali pa prodati državi. V obeh slučajih bode imeli delavci in drugi stanovi korist.

Glede cene pa določi država razmeroma nizek ključ upoštevajoč le čisti dohodek zemljišča event. še vrednost poslopij. Nikdar pa ne vrednost, ki je nastala zaradi okolice. Da se je razvila industrija v bližini ali železnica začela voziti ali nastalo mesto, to ni delo lastnika zemlje, ampak čisto drugih činiteljev.

Razvoj bi prišel na tak način v trajen tok, ki se vedno da gospodarskim in socialnim razmeram primerno regulirati, ki nikdar ne prinese s seboj nove okostenelosti in lahko prepreči vsako negospodarsko in nesocialno postopanje posameznikov bodisi iz neumnosti, bodisi iz koristolovstva.

V. Upoštevajoč težnjo po intenziviranju zemljiškega dela, ima zahteva, da nihče ne sme kmetovati, ki kmetovati ne zna, svojo upravičenost. Kmetovati pa se je treba učiti. Prišla bode s časom gotovo zahteva, da se mora vsak posestnik zemlje učiti z njo ravnati ali v kmetijski šoli ali pa pri za učenje sposobnemu vzornemu kmetu. Od starišev izključno učiti se, je sicer za stariše praktična stvar, napredek v kmetovanje pa ne prinese. Napredek pa nujno potrebujemo. Zakaj pa se rokodelci ne more pri očetu izučiti? Več sveta kot kmečki fant vidi in več načinov gospodarjenja, prej začne razmišljati o boljšem gospodarstvu. Plačilo za vzorne posestnike bi bilo, da dobijo dovolj učencev, kar jim delo dela cenejše, kazni za slabe gospodarje pa, da bodo še težje dobili poslov.

Širite „Večerni list“

Med maršom.

Slika iz Bjelatincev v Ukrajini. — Spisal France Bevk.

Bilo je zgodaj spomlad. Tenek sneg je po ravninah, temen, ko da je zakajen in stentan od tisočih stopinj, oster veter je pihal zlovoljno in brusil obraze, ki so se zavijali v visoke ovratnike sukenj, v privihane kape in rute, ki so se čudno podajale temnim poraslim vojaškim obrazom.

Mi smo marširali, marširali, marširali. Šli smo v Rusijo. Odkar smo prestopili mejo nismo imeli pravega počitka; komaj smo legli in zatisnili oči pozno v noč, že nas je vzbudil klic in šli smo dalje.

Kot ogromna kača smo se vlekli po ilovnatem testu polnem muke, ki se je imenovala cesta, a jo je bilo mogoče spoznati le po obstojnih in po stranskih jarkih, polnih vode in mrhovine. Noge so se pogrezale globoko čez gležnja, blato je škropilo po hrbtu, čez obraze, koraki so se ustavljali ob kletvah in zabavljalji. Vrsta se je trgala, ločila se, širila se na dolgo in široko, eni so zastajali, drugi so hiteli, kot da se jim mudi do večera še bogve kam in ni vsem določena ena in ista pot.

Redka drevesa ob cesti so prežala ko zveri s kremplji. Kadarkoli se je kdo ozrl nanje, se je želel nasloniti in počiti. Privzdignil je nahrbtnik za hip, da je prenesel težo na roke in se je olajšalo rame. Misli je, da lažje hodi in ne nosi več bremen, tako je zgoljufal samega sebe. Puško je obesil za jermen krog vratu, da jo je nosil kot svetinjo. Oči so bile uprte v tla, ko da iščejo nekaj izgubljenega, steptanega v blato, po katerem so hodile težke noge in se privzdigovala trudoma, kot obvezane s svincom.

Tu pa tam je bilo blata toliko, da smo se raztegnili v dolgo črto drug za drugim in čakali, da smo se vsi razvrstili. Ko se je prikazala zopet široka kolovozna pot, se je glasilo povelje: naprej! Tedaj smo leteli, da smo dotekli prve dvoredne vrste, kdor je bil najzadnji, je moral teči najdalje.

Tako smo šli čez polja in širne planjave, samo skozi par velikih vasi, kot da je drugače vsa planjava izumrla s hišami vred in je ostalo samo polje, polje, polje... Tam, kjer so bili klanci je ležala mrhovina v dolgih vrstah, potegnjena raz ceste v jarek ali na njivo. Crknjeni konji so ležali vznak z odprtimi čeljusti in izgubljenimi, ogromnimi očmi kot strašne pošasti. Pri nekaterih so ostala sama gola okostja, oglodana do beline; kadar smo šli mimo drugih, je planil izmed golih strlečih reber pes in se lajajoč zapodil proč od nas. Drugje je planil izmed ostankov kosti in kit črn vran in se spustil v loku nad našimi glavami, nevoljen, ker smo ga motili...

Bili smo tihi. Ne toliko iz trudnosti in lakote, kot od groze, ki je dihala iz teh okostij, ostankov živalskih dram, ki so odigravale ob klancih in vsled brezmejnih tihote in enoličnosti, ki se je širila nad to planjavo brez glasov, kot globina morja.

Marširali smo cel dan, vas, ki smo jo bili pustili za seboj, je izginila, nova se ni prikazala. Šli smo počasneje, noge so se jedva premikale po ogromnem blatu, kot bi grozile, da ostanejo v njem. Počivali

smo. Posedli smo v blato in zrlj drug v drugega molče in trudno; častniki so se vstopili okrog in se molče zrlj.

Prišli smo v nekako dolinico podobno zaseko, kjer je žuborela voda in samevalo par hiš. Ob vnožju holma je stal mlin, leseno kolo se je vrtilo leno in metalo vodo v slugo. Pot je peljala čez holm, gole konjske kosti so jo kazale.

Napeli smo zadnje moči in dospeli na vrh. Jedva je bil nastopil večer. Na drugi strani v globeli je ležal trg, ki se je svetlil iz mraku z mnogoterimi lučmi in belimi hišami.

Razveselili smo se. Tihota se je namah spremenila v veselo govorico, celo v vrisk in petje. Po poti je ležal še sneg, ki ga je bil veter zametel v ozko zarezo kolovoza. Radosno se je udiral na noga po klancu do vasi. Pred vasjo smo se ustavili. Zleknil smo se v breg in čakali, da nas razdele po hišah.

Iz vasi so nas prihiteli gledati otroci, potem nekatere ženske, nato moške. Moške so bili v rujavih uniformah čakati in lepi, z odkritim, širokim obrazom, polnim velikodušja in široke dobrote.

Poslušali so našo govorico, besedo, ta, ki je imel največjo kučmo, se je približal prvi. Vprašal je, odkodi smo, kam gremo.

Nato se je dvignil na bregu visok in čakal mož, s črnimi brki, podoben Rusu le po svojem širokem licu in odkritih, otroških očeh, jegova postava se je risala za večerno ozadje in se je zdela večja in veličastnejša. Ko je dvignil roki, je dejal nekdo:

»Kakor prerok!«

Zgrnili smo se okrog njega, trudni, izmučeni kot živina, ne vedoč kam gremo, ne da bi znali čemu trpimo, gnani od neznanne sile, trpinčeni od mnogoterih notranjih muk, udani v živalsko usodo, brez lastne volje in vroči, kot puške v naših rokah.

On, velik in gorostasen, kot se nam je zdel, pa je začel govoriti z rezkimi in pretrganimi stavki in smehom na ustnicah.

»Čemu ste prišli k nam bratje?... Ali vam kaj hočemo? Mi se nočemo bojevati. Vrgli smo puške od sebe in šli... Vsi smo ljudje, bratje, mi in vi. Čemu bi se bili, da bi se buržuji smejal vsem v pest? Tudi nas so silili, da smo morili, kakor učijo vas, zato, da bi pustili njih v miru. Mi pa smo šli domov in smo obračunali z njim... Pri nas je svoboda! Vsakdo izmed nas orje in ne strelja. Vrzite puške! Saj ni več vojne. Pojdite domov! Ali nimate žena in otrok? Ne hodite v Sibirijo, tudi tam ni sovražnikov več! Tudi tam so samo ljudje, vaši bratje... Vrzite orožje!...«

Kot da bi gorel, je govoril. Mi smo se gnjetli in strmeli vanj. Roke, ki so držale puške, so postale naenkrat ohlapne, nekdo je spustil vse naboje, da so padli skoraj neslišno v sneg. Oči so nam gorele, kot od gledanja neznane. V krvi smo sprva začutili mrz, čustvo podobno nagli preplazenosti in strahu, kot da smo storili velik, prepovedan greh. Polagoma je začelo prehajati to čustvo v toploto, ki se je blaženo razlivalo po vsem telesu in polnilo žile. Srce se je širilo kot ob spoznanju nečesa

neprecenljivega, velikega, duša je postala lahka, ona duša, ki se je še pred petimi minutami bala, da ne prisnejo izmed temnih hiš v mračni globini mali ognjčki in jih zlobno potolčejo v sneg in blato... Tu so bratje, tu so ljudje, ki človeka objamejo, ko pride s puško in naboji k njim.

Drhteli smo. Izpogledovali smo se. Prvi v življenju smo po dolgem času skupnega sovražstva čuli te besede. Smehljali smo se. Ti, ki niso razumeli, so vpraševali, kaj je dejal, drugi smo jim z vneto razlagali. Zdaj so gorele oči vsem: »Prav govori! Dobro je!«

»Li ne ljubite svobode? Vsa dan bolj daleč od doma ste. Kaj nosite puške in nahrbtnike, sključeni v blato? Česa iščete? Sovražnikov? Pogostili bi vas, če bi imeli s čim...«

Častnik, ki je sedel na konju, je jahal mimo gori in doli in nas motril z dolgim, resnim pogledom. Nihče ga ni gledal ta hip. Vsi smo videli le moža, ki je postajal na vedno temnejšem ozadju vedno bolj črn in vedno bolj grozen, bajen kot mistično bitje.

»Vrzite puške! Obrnite se! Ne ubogajte!... Tudi pri nas je bila disciplina. A zdaj? Zdaj smo si bratje...«

»Bravo! Prav govori!« Smejali smo se, skoraj smo pozabili na trudnost.

Častnik je ustavil konja, nas premeril še enkrat, nato je zaklical: »Kvišku! V redov!«

»Ne ubogajte! Mi nismo ubogali in svobodni smo bili. Ali nočete svobode?« Gledali smo zdaj častnika, zdaj črno postavo nad nami v mraku. Nihče se ni zganil, v notranjosti smo trepetali.

Častnik je ukrotil konja, ki je jel pesati, pogledal srdito in zakričal, ko da se je prelomila jeklena tvarina.

»Pozor!« Ta hip smo okameneli. Puške so stale ob nogah, vseh oči so bile obrnjene v častnika.

Od strani smo videli samo moža, ki je z neizrečenim pomilovanjem uprl svoje oči v nas in se smehljaj.

Na drugo povelje smo stopili v vrste, na tretje smo se premaknili v poltemi in gazili blato, do smrti izmučeni, do smrti obupani, brez moči kot otroci.

Za nami je ostala postava moža, ki je na črnem ozadju izginila popolnoma, ko da je zatonila v trpki grenkosti duše, ki je prešibka, da bi doživela bratstvo človeštva.

Izdajatelj konzorcij »Večernega lista«,
Odgovorni urednik Jože Rutar.

Tiska »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani.

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3

je imela koncem 1. 1918. vlog . K 80.000.000—
rezervnega zaklada 2.500.000—

Sprejema vloge vsak delavnik.

Za varčevanje ima vpeljana lične domače hranilnice. — Hranilnica je popularna varna. — Dovoljuje posojila na zemljišča in poslopja proti nizkemu obrestovanju in obligatornemu odplačevanju dolga. — V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno

Kreditno društvo.

Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo
v Ljubljani, reg. zadr. z o. z.

Stalna zaloga poljedelj. strojev:
motorjev, mlatilnic, viteljev, slamo- in
reporeznic, brzorparnikov, plugov, bran,
čistilnikov i. t. d.

Prodaja:

umetnih gnojil, kolonijalnega in specialnega
blaga ter poljskih pridelkov.

Zaloga:

pristnega domačega in ogrskega vina,
žganja i. t. d.

Lastna izdelovalnica in prekajevalnica
Kobas. - Lastna zeljarna.

Ljudska posojilnica

v Ljubljani, v lastnem domu
Miklošičeva cesta 6

obrestuje hranilne vloge po čistih

3 %

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem leta 1918 nad 43 milijonov kron vlog in nad 1 milijon enstotisoč kron rezervnih zakladov.

Posojila se dovoljujejo od 4 do 5 %.
Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.